

Nyugiszoba

2011 február 06. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

Értékelés kiválasztása Még nincs értékelve

Mérték

1971-ben a Stanford Egyetemen, Philip Zimbardo amerikai pszichológus vezetésével végezetek egy kísérletet, ahol a résztvev? önkéntes diákok, foglyok és ?rök szerepét játszották el egy, az egyetem alagsorában berendezett börtönben.

A kísérletet azonban a befejezés tervezett ideje el?tt – hat nap után – félbe kellett szakítani, mert az alanyok viselkedésükkel veszélyeztetni kezdték egymás testi és lelki épségét. A résztvev?ket újsághirdetés alapján toborozták, melyben napi 15 dollárt ajánlottak fel részvételükért egy kéthetes *„börtönszimuláció”*-ban. A 70 jelentkez? közül aztán Zimbardo és csapata kiválasztott 24 általuk leginkább egészségesnek, illetve pszichológiailag stabilnak ítélt résztvev?t, akik túlnyomórészt fehér, középosztálybeli fiatal férfiak voltak.

A csoportot véletlenszer?en felosztották két egyforma létszámú részre, „rabokra” és „?rökre”. A kísérlet hamar veszélyessé kezdett válni. A rabok az ?rök megalázó bánásmódjának hatására súlyos emocionális zavarok jeleit kezdték mutatni, ami oda vezetett, hogy abba kellett hagyni a kísérletet. *Elliot Aronson*, híres szociálpszichológus *Társas lény* cím? könyvében szó szerint idéz Zimbardónak az amerikai képvisel?ház jogügyi bizottsága számára készített jelentéséb?l:
„Hat nap elteltével véget kellett vetnünk a játékbörtönnek, mert amit láttunk, iszonyatos volt. Többé már nem volt nyilvánvaló sem számunkra, sem a legtöbb kísérleti személy számára, hogy hol végz?dnek ?k és hol kezd?dnek szerepeik. A többség valóban »rabbá« vagy »börtön?rré« vált, és többé nem voltak képesek tisztán különbséget tenni a szerepjátszás és saját személyük között. Viselkedésüknek, gondolkodásuknak és érzéseiknek szinte minden aspektusában drámai változások következtek be. Nem egészen egy hét alatt a bebörtönzés élménye (id?legesen) elmosta az egész addigi életük során tanult dolgokat; felfüggesztette az emberi értékeket, kikezdte az énképüket, és az emberi természet legtorzabb, legközönségesebb, legpatologikusabb oldala került felszínre. El kellett borzadnunk, amint láttuk, hogy egyes fiúk (»?rök«) úgy kezelnek másokat, mintha hitvány állatok lennének, örömüket lelik a kegyetlenségben, miközben mások (»foglyok«) szolgálatkész, engedelmes, dehumanizált gépekké váltak, akiket csak a menekülés, a saját egyéni túlélésük, valamint az ?rök ellen halmozódó gy?löletük foglalkoztatott.”

Ez a történet a jelenleg az RTL Klubon futó valóság show, a Való Világ apropóján jutott az eszembe, mert több hasonlóságot is vélek felfedezni a 71-es stanfordi kísérlet és a reality show között.
Természetesen a tv-m?sorban elképzelhetetlen, hogy oly módon elszabaduljanak az indulatok, mint az eredeti kísérletben, de azért több agresszív megnyilvánulást láthattunk már a villa falai között. Az RTL mindent meg is tesz annak érdekében, hogy mesterségesen ellentéteket szítson, a showban már kettészakadt, egymással szemben álló társaságok között. Tudatosan játszanak rá a szerkeszt?k a szerepl?k személyes gyengeségére, negatív

tulajdonságaira. Egyik embernek kedveznek, a másikat megbüntetik, azért, hogy feszültség generálódjon, és ez által nézettebb legyen a m?sor, hiszen mindent a nézettségért. De azért nem minden áron könyörgöm! Embereket ily módon felhasználni nevetség tárgyává tenni, bábúként mozgatni, csupán a reklámbevételek növelése érdekében..., ez nincs így rendjén.
Persze joggal mondhatja mindenki, hogy önként jelentkeztek a szerepl?k, senkinek nem tartottak revolvert a halántékához, hogy menjen be a Való Világ villájába. De a Zimbardo kísérletben is önkéntesek szerepeltek, s?t ?ket is kiválasztották, mint ahogy az RTL is kiválasztotta a show szerepl?it, bonyolult pszichológiai teszteket is felhasználva, mégis kizárták az egyik szerepl?t, agresszív a társaira veszélyt jelent? viselkedése miatt.

A szerkeszt?k ki is dolgoztak egy praktikus dolgot azokra az esetekre, ha valamelyik szepl? túlzottan kikészülne, kiborulna, esetleg összeomlana lelkileg.Ez pedig nem más, mint a Nyugiszoba intézménye.
Ide félre lehet vonulni, akár egyedül, akár egy baráttal, itt át lehet gondolni sok mindent, itt meg lehet nyugodni, meg lehet pihenni, ki lehet kapcsolódni.
Persze oly módon, hogy a kamerák közben mindvégig forognak és a néz? a kanapén ülve, szendvicset majszolva bámulja a modern kor virtuális h?seit, amint azok éppen sírnak, nevetnek, vitatkoznak, vagy éppen szeretkeznek.
Philip Zimbardo, az 1970-es évek kísérletezgetéseihez szokott szociálpszichológus szerint a reality tv (azaz valóság tévé) f? ereje az, hogy kihasználja azt a mindannyiunkban szunnyadó vágyat, hogy egyfajta voyeurként bepillantsunk mások privát életének nehéz pillanataiba - miközben mi magunk láthatatlanok maradunk. Ez bizony így igaz, mások problémái, még ha mesterségesen gerjesztettek is, elveszik a figyelmünket a saját életünk problémáiról.
Egy dologról, azonban ne feledkezzünk meg soha, hogy a valódi Való Világban nincs nyugiszoba és nem jakuzziban ülve, pezsg?spohárral a kezünkben merengünk az élet dolgairól szivarfüstbe burkolózva, hanem k?kemény kihívásokkal kell szembenéznünk.

Csépányi Balázs
Szerz? a Flag Polgári Magazin f?szerkeszt?je

Ajánló